

Поросяча етика
О. Генрі

Несерйозна класика

Історія світової літератури знає не так уже й багато справжніх майстрів короткого оповідання. Серед них такі уславлені імена, як Антон Чехов, Акутагава Рюноске, Орасіо Кірога, Сакі, Стівен Кінг. Сюди ж із повним правом зараховують і Вільяма Сідні Портера, який обрав собі літературний псевдонім О. Генрі (1862-1910). Кожне його оповідання – лише кілька сторінок, та вони сповнені несподіванок і сюжетної дотепності, яскравих характерів, тонкого гумору і справжніх почуттів. Це воістину «найвищий пілотаж» літератури: досконала майстерність і життєва правда, простота й довершеність стилю, так би мовити, «в одному флаконі».

О. Генрі

Поросяча етика

Шановний читачу!

Спасибі, що придбали цю книгу.

Нагадуємо, що вона є об'єктом Закону України «Про авторське і суміжні право», порушення якого карається за статтею 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав» штрафом від ста до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Повторне порушення карається штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення, аудіо – і відеокасет, дискет, інших носіїв інформації, обладнання та матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Кримінальне переслідування також відбувається згідно з відповідними законами країн, де зафіксовано незаконне відтворення (поширення) творів.

Книга містить криптографічний захист, що дозволяє визначити, хто є джерелом незаконного розповсюдження (відтворення) творів.

Щиро сподіваємося, що Ви з повагою поставитеся до інтелектуальної праці інших і ще раз Вам вдячні!

Зі збірки «Шляхетний шахрай»

Сільські забави

Щоразу, коли просиш Джеффа Пітерса розповісти про якусь із його пригод, він починає запевняти, що його життя таке саме монотонне й позбавлене подій, як найдовший із романів Ентоні Троллопа. Та якщо непомітно підкинути йому гачок, він обов'язково спіймається. Тому я використовую кілька різних наживок, щоб переконатися, що мій приятель надійно клюнув.

– Здається мені, – зауважив я одного разу, – що серед фермерів Заходу, за всієї їхньої заможності, знову починається рух на користь націоналізації залізниць.

– Мабуть, такий сезон, – сказав Джефф, – скрізь вирує життя. Фермери кудись рухаються, оселедці й тріска гуртуються у величезні косяки, із сосон сочиться смола, а на річці Конемо скресла крига. Я трохи знаюся на фермерах. Одного разу я уявив собі, ніби відшукав фермера, який хоча б трохи не схожий на своїх побратимів. Та Енді Таккер миттю довів мені, що я помиляюся. «Фермером народився – фермером-роззявою й помреш, – сказав тоді Енді. – Фермер – це людина, яка вибилася в люди всупереч усіляким політичним каламутникам, котуванням і балотуванням. І я, чесно кажучи, й гадки не маю, кого б ми почали дурити, якби не фермери».

Якось прокидаємося ми з Енді вранці, а в нас у кишені лише шістдесят вісім центів. Трапилося це в готелі, в Південній Індіані. Уже як там ми напередодні зіскочили з потяга, я й описувати не беруся. Страшне діло – він мчав так швидко, що з вікна вагона нам здавалося, ніби ми бачимо салун, а коли отямилися, то виявилось, що це дві зовсім різні речі за два квартали одна від одної: аптека й цистерна з водою.

Навіщо нам потрібно було стрибати на повній швидкості? Ну, тут був задіяний годинник із фальшивого золота і партія діамантів з Аляски, яких нам не вдалося позбутися по той бік кордону штату.

Отож, прокинувся я й чую – десь кричать півні, а в повітрі пахне чимось на кшталт суміші нітратної та сульфатної кислот. Аж тут щось важкеньке гепнулося на підлогу в нижньому поверсі й почулася лайка.

– Гей, Енді, – кажу я, – ну ж бо, веселіше! Ми ж у селі. Там, унизу, хтось навмання кинув зливok чистого фальшивого золота. Ходімо й отримаймо з фермера те, що нам належить за всіма правилами. Піддуримо його трохи – і гайда.

Фермери завжди були для мене своєрідним резервним фондом. Бувало, ледь справи в мене трохи похитнуться, я вирушаю на найближче перехрестя доріг,

чіпляю фермера на ходу за підтяжку, викладаю йому свої пропозиції, побіжно оглядаю його майно, повертаю ключ, мантачку для коси й папери, що мають ціну лише для нього самого, і забираюсь геть. Звісно, фермери як дичина були для нас надто дрібною здобиччю, зазвичай ми з Енді займалися значно серйознішими справами, та інколи й вони могли стати в пригоді, як-от акулам з Волл-стріт подеколи може бути корисним міністр фінансів.

Спустившись униз, ми виявили, що перебуваємо в найсправжнісінській землеробській окрузі. За дві милі від нас, на пагорку, височів у тіні дерев великий білий будинок, а навколо нього купчилися флігелі, клуні, корівники, пасовища й таке інше.

– Чия це садиба? – запитали ми господаря готелю.

– Це, – відповідає він, – резиденція, а також лісові, земельні, садові та лучні угіддя містера Езри Планкетта, одного з найшанованіших у наших краях громадян.

Після сніданку ми з Енді, залишившись із вісьмома центами готівки, заходилися складати гороскоп цього латифундиста.

– Я піду до нього сам, – нарешті, оголосив я. – Ми удвох проти одного фермера – це неспортивно. Те саме, що стріляти з гармати по кроликах.

– Гаразд, – погодився Енді. – Я теж люблю чесну гру – навіть коли граю з городниками. То на яку принаду ти збираєшся спіймати цього Планкетта?

– Байдуже, – кажу я. – Згодиться будь-яка. Я, мабуть, прихоплю з собою квитанції, що підтверджують сплату прибуткового податку, рецепт для приготування конюшинового меду з сиру та яблучного лушпиння і бланки замовлень на сушарку Мак-Горні, котра потім виявляється косаркою Мак-Корміка. Та ще кишеньковий зливочок золота і намисто з перлів – ну, те, що ми з тобою знайшли у вагоні, й...

– Цього вистачить, – говорить Енді. – Та будь уважним, Джеффе, щоб цей кукурудзяник не накинув тобі брудні й зіжмакані купюри. Просто ганьба для департаменту землеробства й міністерства фінансів – якими тільки паскудними папірцями розплачуються деякі фермери. На вигляд – чисто культура збудника холери з якоїсь лабораторії.

Гаразд. Іду я на міську стайню й орендую бричку; добре, що грошей наперед із мене не беруть через пристойну зовнішність. Під'їжджаю до ферми, прив'язую коня. Бачу – на ганку сидить якийсь розчепурений суб'єкт у білосніжному костюмі, рожевій краватці, з каблучкою на пальці й у спортивному кашкетіку. «Мабуть, приїжджий», – думаю собі. Питаю:

– Як би це мені побачити містера Езру Планкетта?

– Ось він перед вами, – відповідає цей тип. – А вам навіщо?

Я мовчу. Остовпів від подиву й подумки повторюю куплети з водевілю про село. Та ви знаєте – там ще йдеться про «людину з лопатою». То це, виходить, вона і є. А коли я придивився до цього фермера в рожевій краватці, то остаточно зрозумів, що вилуштити з нього монету за допомогою

тих дрібничок, які я прихопив із собою, все одно, що намагатися рознести дощенту сейф Першого Національного банку за допомогою різдвяної хлопавки.

Він прискіпливо оглянув мене і каже:

– Ну, розповідайте, навіщо прибули. Бачу: ліва кишеня вашого піджака надто відстовбурчена. Там, мабуть, золотий зливочок, чи не так? Давайте його сюди, мені саме потрібна цегла. І попереджаю відразу – байки про покинуті срібні копальні мене не цікавлять.

Почуваючись нетямущим дурнем, я все ж таки витяг із кишені свій зливочок, ретельно загорнутий у хусточку. Він зважив його на долоні, пожував губами і каже:

– Долар вісімдесят центів. Улаштує?

– Свинець, із якого зроблене це золото, і той коштує дорожче, – намагаючись не втратити гідності, я повернув зливочок на місце.

– Як собі хочете. Я мав намір купити його для колекції, яку саме почав складати, – каже фермер. – Минулого тижня я вже придбав чудовий екземпляр. Просили за нього п'ять тисяч доларів, а віддали за два долари й десять центів.

Тут у будинку задзвонив телефон.

– Та ви проходите, – каже фермер. – Подивіться, як я тут облаштувався. Іноді мені буває нудно на самоті. Це, я гадаю, із Нью-Йорка турбують.

Ну, ми зайшли. Меблі в кімнаті, як у біржовика з Волл-стріт, дубові конторки, два телефони, крісла й канапки, оббиті іспанським сап'яном, писані олійними фарбами картини в позолочених рамах, причому рами завширшки мало не у фут, у кутку – тікерний телеграф, відстукує котирування.

– Хелло-оу! – кричить фермер. – Ріджент-тієтр? Це Планкетт із маєткy «Сентрал Гонісакл». Забронюйте за мною чотири крісла в першому ряду – п'ятниця, вечірня вистава. Так-так, ті, що завжди. На п'ятницю, ви не помилилися. На все добре!

– Кожні два тижні мотаюся до Нью-Йорка провітритися, – пояснює фермер, вішаючи слухавку. – Сідаю в Індіанapolisі у вечірній експрес, проводжу десять годин на Бродвеї й повертаюся додому за сорок вісім годин – саме до того часу, як кури влаштовуються на сідалі.

Що й казати: первісний фермер печерного періоду дещо причепурився й набрався науки за останні роки. Ви не згодні?

Щойно я відкрив рота, щоб прокоментувати деякі відхилення від старих добрих аграрних традицій, як знову задеренчав телефон.

– Хелло-оу? – говорить фермер. – А-а, це ви, Перкінсе... Я вже говорив вам, що вісімсот доларів за цього жеребця – забагато. Кінь із вами? Добре, покажіть мені його. Як? Дуже просто: відійдіть від апарата й пустіть його

клусом по колу. Швидше, іще швидше. Так, я чую. Ану, ще додайте. Годі. Давайте його до телефону. Ближче. І помовчіть хвилину. Ні, я не беру його. Що?.. Ні. І задурно не візьму. Він кульгає, і, до того ж, із сапом. Прощайте, Перкінсе.

– Ну-с, вельмишановний, – звертається він до мене, – тепер переконалися, що ви – просто викопна старожитність? Сучасного аграрія за гріш не купиш. Що в нас сьогодні? Субота, чотирнадцяте? Ось, подивіться лиш, як ми, селяки, намагаємося не відстати від життя.

І тягне мене до стола. На столі в нього машинка, а в машинки дві такі штукенції, котрі вставляються у вуха. Вставляю, слухаю. Жіночий голос, досить приємний, зачитує повідомлення про вбивства, нещасні випадки та інші тонкощі політичного життя.

– Те, що ви чуєте, – пояснює фермер, – це добірка сьогоднішніх новин із газет Нью-Йорка, Чикаго, Сент-Луїса й Сан-Франциско. Їх повідомляють по телеграфу до місцевого Бюро останніх новин і надають передплатникам гарячими. Тут, на цьому столі, найсвіжіші та найавторитетніші газети й журнали Америки. А також уривки з майбутніх журнальних статей.

Беру один аркуш і читаю: «Коректури майбутніх статей. У липні 1909 року журнал "Сенчурі" має намір надрукувати.» – ну, й так далі.

Тим часом фермер телефонує комусь, мабуть, управителю, і наказує продати джерсейських баранів – п'ятнадцять голів – по шістсот доларів і доправити на станцію ще двісті бідонів молока для молочного експресу. Потім пропонує мені першокласну сигару, виймає з бару пляшку шартрезу і скоса поглядає на стрічку свого телеграфу.

– Газові акції піднялися на два пункти, – повідомляє він. – Непогано.

– А може, вас мідь цікавить? – запитує я.

– Зась! – гукає він. – А то покличу собак. Я ж одразу сказав: не марнуйте свого часу на ці витівки. Вам, чоловіче, мене не надурити.

Минає кілька хвилин, і він раптом говорить:

– А чи не здається вам, вельмишановний, що вам уже час піти з мого дому? Я, звісно, був радий із вами погостити, але в мене купа термінових справ: я маю закінчити для одного видання статтю «Привид комунізму», а ближче до вечора вирушити на засідання президії «Асоціації з поліпшення якості бігових доріжок». Та й вам не варто гаяти час – адже ви вже переконалися, що ні в яке ваше зілля я не вірю.

Ну, що мені залишалося робити, сер? Ускочив я в свою бричку, і кінь сам привіз мене до готелю. Я прив'язав його біля входу, а сам кинувся до Енді, котрий лежав у себе в номері й байдикував. Розповідаю йому достеменно про мое побачення з освіченим фермером і ніяк не можу отямитися. Сиджу й смикаю торочку на скатертині, а в голові – жодної порядної думки.

– Не знаю, що й вигадати, – кажу я і, щоб моя ганьба не так впадала в очі, починаю наспівувати якусь дурнувату пісеньку.

Енді походжає туди й сюди по номеру й кусає свій довгий вус, як робить завжди, коли в його голові починає складатися якийсь план.

– Джеффе, – промовляє він, нарешті. – Не маю сумніву – все, що ти розповів про цього рафінованого селяка, правда. Але ти мене не переконав. Не може такого бути, щоб у цьому Планкетті не залишилося жодної краплі первісних дурощів, адже це була б справжня зрада тієї мети, для якої його призначив сам Господь. Скажи-но, Джеффе, ти раніше не помічав у мені глибокої релігійності?

– Та як тобі сказати? – ухильно відповідаю я, щоб не образити його почуттів. – Мені доводилося зустрічати чимало глибоко віруючих людей, у яких їхня віра виступала назовні в таких мікроскопічних дозах, що після витирання їх чистою серветкою, на них не залишається жодної плямки.

– Слід тобі знати, що я все життя поглиблено досліджував природу, від самого створення світу, – продовжує Енді, – і тому твердо вірю, що кожна істота створена з певною метою. Фермерів Господь також створив не марно: їхнє найвище призначення полягає в тому, щоб досхочу годувати, напувати й одягати джентльменів, подібних до нас із тобою, тобто мають голову на в'язах. Я переконаний, що манна, якою іудеї сорок років харчувалися в пустелі, – не що інше, як символічне позначення фермерів; і так воно й залишилося. А тепер, – підсумовує Енді, – я перевірю перший закон Таккера: «Якщо ти народився фермером, пошиєшся в дурні». Саме так, незважаючи на різноманітні штуки, якими наша протина цивілізація наділила сільських жителів.

– Ох, – кажу я, – як би ще й тобі облизня не спіймати. Цей фермер навіть не пахне кошарою. І, до того ж, сховався за цілою барикадою з останніх досягнень електротехніки, освіти, літератури й філософії.

– Спиток – не збиток, – відповідає Енді. – Існують такі закони, яких не може скасувати навіть служба безкоштовної доставки додому в сільській місцевості.

Тут Енді йде у прикомірок і виходить звідти в картатому костюмі. Нічого подібного я ще не бачив – кратки на ньому бурі й жовті, і кожна завбільшки з долоню копака. Завершує всю цю пишноту лискучий чорний циліндр і яскраво-червоний жилет у синю цяточку. Вуса в нього зазвичай пшеничні, а тут, дивлюся, – фіолетові, ніби він намочив їх у чорнилі.

– Матінко Божа! – кажу я. – Навіщо ти так одягнувся? Чисто цирковий фокусник, хоч зараз до Барнума на арену.

– Та годі тобі, – відповідає Енді. – Облиш зубоскалити. Бричка біля входу? Чекай на мене тут, багато часу на це не знадобиться.

Дві години по тому заходить він до номера й викладає на стіл стосик доларів.

– Вісімсот шістдесят, – говорить він, поки я повертаю на місце свою відвислу щелепу. – А відбувалося це так. Планкетт був на місці. Він оглянув мене з ніг до голови й почав глузувати. Я, не вимовляючи жодного

слова, виймаю з кишені три шкаралупки волоського горіха для гри у наперстки й починаю качати по столу горошину. Потім, посвистівши трохи, проголошую давню формулу:

– Ну ж бо, джентльмени, підходьте ближче й подивіться на цю маленьку кульку. Адже це не коштуватиме вам жодного centa. Зараз вона тут, а ось її вже немає. Ну ж бо, відгадайте, де вона тепер. Вправність рук – і ніякого шахрайства.

Кажу, а сам не відводжу очей від фермера. У нього навіть чоло змокрило. Він іде, як уві сні, зачинає парадні двері й, не відриваючись, дивиться на шкаралупки. А потім говорить:

– Ставлю двадцять доларів, що знаю, під якою сховано вашу горошину. Ось під цією...

– Далі й розповідати нема чого, – вів далі Енді. – У нього було з собою лише вісімсот шістдесят доларів готівкою. Коли я йшов, він проводжав мене аж до воріт. На прощання він довго тиснув мою руку і зі сльозами на очах сказав:

– Любий мій, дякую тобі! Уже багато років я не отримував такого задоволення. Твоя гра в наперстки нагадала мені ті щасливі молоді роки, коли я ще був не земельним магнатом, а простим фермером. Хай щастить тобі.

Тут Джефф Пітерс замовк.

– То ви гадаєте. – знову почав я.

– Саме так, – перервав мене Джефф, – саме так. Нехай фермери йдуть собі шляхом прогресу, ба навіть займаються політикою. Життя ж бо на фермі монотонне; а в наперстки вони грали й раніше.

Рука, що терзає світ

– Багато хто з видатних людей, – сказав я вже й не пам'ятаю, з якого приводу, – зізнавалися, що своїми успіхами вони завдячують жінкам.

– Так, – сказав Джефф Пітерс. – Мені доводилося читати про Жанну д'Арк, про біблійну Таїль та інших чудових дам. Та від жінок нашого часу, як на мене, немає ніякої користі ані в бізнесі, ані в політиці. На що годна сучасна жінка? Чоловіки сьогодні краще готують, краще перуть, краще прасують. Вони й доглядальники, і прислуга, й перукарі, і стенографи, і клерки в офісах. Єдина справа, в якій чоловіки поступаються жінкам, – це виконання жіночих ролей на сцені.

– А мені здавалося, що жіноча інтуїція та хитрість надавали вам неоціненні послуги у вашій е-е. професії.

- Так-так, - енергійно закивав Джефф, - усім так здається. А насправді жінка - найгірший помічник у нашій справі. У той самий час, коли ви найбільше на неї сподіваетесь, вона, ні сіло ні впало, згадує раптом про честь і порядність і зводить усе нанівець. Я відчув це на власній шкурі.

Біллі Гамбл, мій приятель, з яким я потоваришував ще на Середньому Заході, забрав собі в голову дивну ідею: мовляв, уряд Сполучених Штатів має призначити окружним шерифом саме його. На той час ми з Енді займалися справою чистою, як скельце, - продавали тростинки з різьбленим набалдашником. Якщо вам траплялося відкрутити набалдашник і прикласти тростинку до губ, прямо до рота вам виливалося з півлітра доброго пшеничного віскі.

Звісно, поліція й тут пхала носа в наші справи, і коли Білл повідомив мені, що має намір стати шерифом, я одразу ж збагнув, що на цій посаді він може принести багато користі фірмі «Пітерс і Такер».

- Джеффе, - говорить мені Біллі, - ти людина досить освічена, і в голові маеш клепку не лише про основні факти, але й про висновки.

- У самісіньку точку, - кажу я, - і я про це ніколи не шкодував. Я не з тих, хто вважає освіту нікудишнім товаром і голосує за безкоштовне навчання. Ось ти скажи мені, Біллі, що є ціннішим для людства: класична література чи кінські перегони на іподромі?

- Ну-у. це. взагалі, добрі коні, звісно. ні, тобто я хочу сказати, що поети й усілякі там романісти, - вони, звичайно, дуже випереджають, - відповідає Білл.

- Отож! - кажу я. - А якщо так, чому наші урядники беруть із нас по два долари за вхід на іподром, а до бібліотек пускають безкоштовно? Чи можна, - питаю, - вважати це формуванням правильних уявлень про відносну цінність самоосвіти й марнування грошей?

- Невтямки мені вся ця твоя риторика та логіка, - говорить Біллі. - Мені ось що від тебе потрібно: щоб ти зганяв до Вашингтона й виклопотав би для мене посаду окружного шерифа. Я, бач, не маю ніяких здібностей до інтриг і перемовин. Я - людина проста і хочу отримати це місце. І квит. Я брав участь у війні, дітей у мене дев'ятеро, я член республіканської партії, хоч не вмію ані читати, ані писати. То чому ж я не годен бути шерифом? Здається мені, Джеффе, що й компаньйон твій, містер Такер, - також людина освічена і може стати в пригоді у столиці. Я вам заплачу авансом тисячу доларів на проїзд до Вашингтона, питво, хабарі й трамвайні квитки. А якщо ви мені все це залагодите, отримаєте ще тисячу, а крім того - можливість ще цілий рік вільно продавати на території округу свої наспиртовані контрабандні тростини.

Розповів я про цю розмову Енді, й Біллова ідея йому страшенно сподобалася. Енді, хочу вам сказати, має складну вдачу. Він не з тих, кого цілком влаштовує перспектива мандрувати провінційними містечками й фермами і продавати селякам комбінацію з молотка для відбивання біфштексів, різка для черевиків, плойки для волосся, пилочки для нігтів, шатківниці, коловорота й камертона. У Енді душа справжнього художника, і не комерція стоїть у ній на першому місці. Тому ми погодилися на пропозицію Білла,

сіли в потяг і помчали на кінцеву станцію Пенсильванської залізниці – тобто до Вашингтона.

Прибувши на місце, ми зупинилися в готелі на авеню Південної Дакоти, і там я кажу:

– Ось, Енді, вперше в житті ми намагаємося здійснити по-справжньому безчесний вчинок. Нам іще ніколи не доводилося підкуповувати сенаторів, та заради Білла доведеться вдатися до такої нищості. У торгових оборудках можна трохи шахраювати, але в цій брудній справі найкраще – це прямота. Карти на стіл, і жодних застережень. Пропоную ось що: ми передамо п'ятсот доларів голові виборчого комітету, візьмемо з нього квитанцію, покладемо її на стіл президенту й розповімо про Білла. Упевнений, що президент гідно оцінить кандидата, який прагне отримати посаду зі широкою простодушністю, а не марнує час на кулуарні інтриги.

Енді ніби погодився, та, обговоривши мою пропозицію з одним із коридорних лакеїв у готелі, раптом дав задній хід. Тому що коридорний розтлумачив – у Вашингтоні існує тільки один спосіб отримати те, що бажаєш: діяти через жінку, яка має своїх людей у Сенаті. Він дав нам адресу однієї такої дами; звали її місіс Евері. Коридорний присягався, що вона дуже поважна персона в дипломатичних колах, ба навіть вище.

Наступного ранку ми з Енді відшукали її особняк і були допущені до приймальні.

Місіс Евері була бальзамом для очей. Волосся мала золотаве, очі блакитні, а вся система краси такою злагодженою, що дівулі з журнальних обкладинок поряд із нею здалися б куховарками з баржі, що везе дрова вниз по річці Мононгахеле.

Сукня в неї була декольтована, всипана блискітками, у вухах гойдались і на пальцях виблискували діаманти. Однією рукою вона тримала телефонну слухавку, а другою – чайну чашку.

Минуло трохи часу, і вона говорить:

– Ну, любі мої, що ви хотіли?

Я якомога енергійніше пояснив, навіщо ми прийшли і скільки ладні заплатити.

– Справа ця нескладна, – відповідає вона. – На Середньому Заході легко призначити кого завгодно й куди завгодно. Отже, хто тут може нам стати в пригоді? З депутатами каші не зварить. Я гадаю, нам потрібен сенатор Снайпер: він і сам звідти, із Заходу. Подивимося, яким знаком він помічений у моїй картотеці...

Тут вона виймає з шухлядки, позначеної літерою С, якісь картки.

– Справді, – каже вона, – помічений зірочкою; а це означає – готовий до співпраці. Ну ж бо, що тут у нас? «Вік – п'ятдесят п'ять; одружений удруге; віросповідання – пресвітеріанин; уподобання – білявки, Лев Толстой, покер і печеня з черепахи, після другої пляшки розчулюється до

сліз». Що ж, я гадаю, мені вдасться призначити вашого приятеля містера Баммера посланцем до Бразилії.

– Не Баммера, а Гамбла, – кажу я. – І не посланцем, а окружним шерифом.

– Ах, перепрошую, – говорить місіс Евері. – У мене так багато подібних справ, що іноді можна й сплутати. Давайте-но мені все, що стосується вашої справи, містере Пітерс, і приходьте днів за чотири. Гадаю, до того часу вже все буде гаразд.

Повернулися ми з Енді до готелю. Я сиджу, а Енді походить по номеру й жує кінчик свого лівого вуса.

– Жінка надзвичайно розумна й, до того ж, красуня-білявка – рідкісне поєднання, Джеффе, – раптом промовляє він.

– Таке ж рідкісне, – кажу, – як омлет із яєць тієї легендарної пташки, яку називають епідерміс.

– Епіорніс, – виправляє мене Енді. – Така жінка може забезпечити чоловікові розкішне життя і славу.

– Навряд чи. Найбільше, чим жінка може допомогти чоловікові в політиці, це вчасно приготувати йому вечерю або почати пліткувати про дружину іншого кандидата, що та нібито в минулому цупила крам у бакалійних ятках. Втручатися в політику жінкам пасує не більше, ніж поету Суїнберну порядкувати на щорічному балу профспілки швейників.

– Мені відомо, – веду я далі, – що іноді жінка й справді виступає як провідник амбіцій свого чоловіка. Але чим це закінчується? Припустімо, живе собі людина тихо-мирно, має пристойну посаду – або консула в Афганістані, або наглядача шлюзу на каналі Делавер – Рарітан. І ось одного чудового ранку цей чоловік помічає, що його дружина взуває гумові чобітки, вдягає макінтош і насипає в клітку своєї канарки запас зерна на три місяці. «На курорт зібралася?» – цікавиться він, і в очах у нього зблискує вогник надії. «Ні, Артуре, – відповідає вона, – до Вашингтона. Годі нам нидіти у провінції. Ти маєш стати Надзвичайним і Повноважним Блюдолизом при дворі держави Сент-Бріджет або Головним Швейцаром острова Пуерто-Рико. І я ладна на все, аби лиш виклопотати тобі цю посаду».

– І ось ця леді, – кажу я, не відводячи очей від Енді, – вступає в боротьбу з федеральною владою, не маючи на озброєнні нічого, крім стосу листів, які писав їй один із членів кабінету міністрів, коли їй було років п'ятнадцять, рекомендаційного листа від бельгійського короля Леопольда Смітсоніанському інституту й шовкової рожевої сукні в жовту цяточку.

А далі вона публікує ці листи у вечірніх газетах, таких само жовто-рожевих, як її сукня, читає лекції на званому обіді, влаштованому у пальмовому салоні вокзалу залізниці Балтимор–Огайо, і, нарешті, домагається прийому у президента. Дев'ятий помічник міністра торгівлі та праці, перший ад'ютант Синього кабінету і якийсь невстановлений темношкірий нетерпляче чекають на неї, і щойно вона з'являється у приймальні, хапають за руки... і, відповідно, за ноги. Вони виносять її, dopravляють на одну з Південно-Західних вулиць і кладуть на люк вугільного

підвалу. Тим справа й закінчується. Наступне, що ми дізнаємося про цю леді, – вона без угаву надсилає китайському посланцеві листівки з проханням надати її Артурові хоча б посаду клерка в чайній фірмі.

– Отож, – здіймає брову Енді, – ти не впевнений, що ця сама місіс Евері забезпечить посаду шерифа нашому Біллі?

– Ні, не впевнений, – відповідаю я. – Не хочу мати вигляд затятого скептика, але мені здається, що вона здатна зробити не більше, ніж ти чи я.

– Ну, це вже ти бовкнув зайвого, – каже Енді. – Ладен закластися, що вона все владнає якнайкраще. І з гордістю заявляю: я додержуюся більш високої думки про дипломатичні таланти дам.

В означений час ми прийшли до особняка місіс Евері. І цього разу вона мала такий вигляд, що будь-який чоловік із радістю дозволив би їй правуватися всіма призначеннями у Сполучених Штатах. Але життя навчило мене не надто покладатися на зовнішність, і тому мені мало мову не відібрало, коли вона вручила нам документ, на якому красувалася велика державна печатка, а на зворотному боці значилося великими літерами: «Вільям Генрі Гамбл».

– Ви могли б отримати цей документ ще три дні тому, любі мої, – з усмішкою промовила місіс Евері. – Одержати його виявилось справою нехитрою, я тільки відкрила рота, як усе було залагоджено. А тепер я мушу з вами попрощатися. І рада була б продовжити нашу приємну бесіду, але мені страшенно ніколи, і сподіваюся, ви мене зрозумієте. Одного джентльмена я маю сьогодні ж улаштувати послом, двох – консулами, і ще осіб із десять – на різні дрібні посади. Будь ласка, повернувшись додому, передайте від мене вітання містерові Гамблу.

Ми вручили цій дамі п'ятсот доларів, і вона, навіть не перелічивши, кинула їх у шухляду письмового стола. Я сховав у кишеню документ із печаткою, і ми розпрощалися.

Додому ми виїхали того ж дня, попередньо надіславши Біллі телеграму: «Усе залагоджено, готуйся святкувати», – і почувалися на сьомому небі від щастя.

Енді весь час дорікав мені тим, що я погано знаю жінок.

– Та годі вже тобі, – кажу нарешті. – Згоден, що місіс Евері мене здивувала. Уперше бачу жінку, котра зробила те, що пообіцяла, а до того ж, вчасно й нічого не сплутала.

Ми вже перетнули кордон Арканзасу, аж тут я виймаю отриманий нами документ, обдивляюся з усіх боків і мовчки подаю Енді – для ознайомлення. Він прочитав його від першої до останньої літери й, не вимовивши жодного слова, повернув мені.

Там усе було як годиться: гербовий папір, державна печатка, ім'я написане без помилок. Ось тільки призначали містера Біллі Гамбла не шерифом в окрузі Талса, Арканзас, а поштмейстером у Дед-Сіті, Флорида.

На станції Літл-Рок зіскочили ми з потяга й надіслали Біллі його документ поштою. А самі рушили на північний схід, прямуючи до озера Верхне.

Відтоді я більше ніколи не зустрічав Біллі Гамбла.

Пороссяча етика

Зайшовши у вагон для курців експреса Сан-Франциско – Нью-Йорк, я зустрів в одному з купе містера Джеффа Пітерса. З усіх, хто живе на захід від річки Уобаш, він єдиний уміє користуватися одразу обома півкулями мозку, а на додачу ще й мозочком.

Спеціальність Джеффа – операції на межі закону й беззаконня. Вдови й сироти можуть його не боятися: його клієнтами є ті, в кого є сякі-такі надлишки. Ось чому він любить порівнювати себе з найменшою мішенню в тирі, в яку будь-який необачний стрілець може вистрілити двома-трьома зайвими доларами – без жодної гарантії влучити. Зазвичай тютюн добре впливає на його ораторські здібності, тож за допомогою двох чималеньких сигар я незабаром дізнався все про його останні пригоди.

– Найскладніше в нашому бізнесі, – почав Джефф, – це знайти для себе цілком надійного й бездоганно чесного партнера, з яким можна здійснювати шахрайські оборудки, не боячись бути викритим. Проте навіть найкращі з тих, із ким мені доводилося привласнювати чуже майно, й ті іноді виявлялися звичайними пройдисвітами.

Тому торік улітку намірився я вирушити в якусь таку глушину, де звичаї ще й зараз зберігаються в незайманій чистоті, і подивитися, чи не знайдеться там якийсь тямущий молодик, котрий має схильність до афер, проте ще не розбещений легкими успіхами.

Нарешті, трапилося мені одне містечко, де жителі й гадки не мали про вигнання Адама з раю і безгрішно господарювали у своїх угіддях, даючи імена тваринам і пташкам. Містечко називалося Маунт-Небо й було розташоване десь на межі Кентуккі, Західної Вірджинії та Північної Кароліни. Що? Ви кажете, що ці штати зроду-віку не межували один із одним? Ну яка, зрештою, різниця? Одне слово – десь там.

Довелося витратити цілий тиждень, щоб городяни пересвідчилися, що я не збирач податків. Аж ось заходжу я якось до крамниці, де збирається місцеве вище товариство, і починаю обережно з'ясовувати, що й до чого.

– Джентльмени, – кажу я після того, як ми потиснули одне одному руки й обступили діжечку з сушеними яблуками, – здається мені, що ви, мешканці Маунт-Небо, – найбільш безгрішне плем'я на цій землі: вам не властиві будь-які хитрощі й вади. Жінки у вас прихильні та лагідні, чоловіки чесні, працелюбні й наполегливі, і життя у вас просто-таки святе.

– Саме так, містере Пітерс, – каже власник крамнички, – чиста правда: ми люди шляхетні, кращих за нас у всій цій місцевості не знайти. Ну, хіба що,

трохи замшілі від сидіння на одному місці. Проте ви, мабуть, не знаєте Руфа Татама?

- Так-так, - підхоплює й собі міський констебль, - він не знає Руфа Татама! Та й звідки б це?

Це найзапекліший з усіх негідників, які з якоїсь причини уникли шибениці. А, до слова, я щойно згадав: мені ще позавчора слід було його випустити з в'язниці, оскільки вичерпався місячний термін, до якого його присудили за убивство Енса Гудлоу. Та дарма: зайві два-три дні йому тільки на користь.

- Та годі вам, сер! - вигукнув я. - Не може такого бути! Невже у вас у Маунт-Небо живе така погана людина? Подумати лишень: затятий убивця!

- Значно гірше! - втручається власник крамнички. - Він краде свиней.

Я одразу ж вирішив, що маю познайомитися з цим свинокрадом. За кілька днів після того як констебль випустив його на волю, я розшукав містера Татама й запросив його на прогулянку передмістям. Ми вмостилися на колоді й завели ділову розмову.

Мені був потрібен компаньйон із простодушною сільською зовнішністю для невеликої одноактної афери, яку я мав намір здійснити у провінції. А Руф Татам був буквально народжений для тієї ролі, яка йому призначалася.

Зріст у нього був неабиякий; очі сині й круглі, як у порцелянового собачки на камінній полиці; волосся, кучеряве, як у дискобола з Ватикану, за кольором нагадувало картину «Захід сонця у Гранд-Каньйоні» - з тих, які вішають у вітальнях, щоб затулити дірку на шпалерах. Це було ідеальне втілення Сільського Простака.

Я розповів йому про свої плани і зрозумів, що він ладен просто зараз узятися до справи.

- Не братимемо до уваги убивство, за яке ти вже відбув покарання, - сказав я. - Це дрібниці. А чи доводилося тобі робити щось більш прибуткове та цінне в галузі крутіїства й шахраювання? Зрештою, я маю знати, чи годящий ти для мене компаньйон!

- Яа-ак? - говорить він, розтягуючи кожне слово так, як розмовляють у південних штатах. - Хіба вам не розповідали про мене? Адже в цих краях, мабуть, немає жодної людини - ані білої, ані темношкірої, - яка могла б так спритно викрасти з хліва порося, не здійнявши при цьому ані найменшого шуму. Я можу поцупити свиню з клуні, із загороди, з-за корита, з луки, вдень, уночі, коли завгодно, звідки завгодно і, присягаюся, - жодна жива душа не почує ані виску, ані кувікання. Увесь секрет у тому, як узяти свиню і як її нести. Гадаю, що вже недалеко той час, коли я буду одностаино визнаний чемпіоном світу в галузі свинокрадства.

- Честолюбність - річ, що заслуговує на повагу, - кажу я. - Не сперечаюся, у вашій глушині свинокрадство - шанована професія. Та за межами цього округу вона може здатися дещо... е-е... провінційною. Але талант є талант, і тому я беру тебе за компаньйона. Мій стартовий капітал - тисяча доларів, і

я сподіваюся, що, завдяки твоїй зовнішності, ми заробимо на фінансових ринках кілька привілейованих акцій.

У такий спосіб я ангажував Руфа, й ми виїхали з Маунт-Небо. Доки ми спускалися з передгір'я на рівнину, я старанно готував його до тієї ролі, яку йому належало зіграти у виставі, котру я задумав. Перед тим я два місяці тинявся, байдикуючи, на Флоридському узбережжі, почувався не в гуморі, а в голові моїй купчилися найрізноманітніші ідеї та проекти.

Я намірявся прочесати борозну завширшки в дев'ять миль через увесь Середній Захід; туди ми й попрямували. Але, діставшись до Лексингтона, застали там мандрівний цирк братів Бінклі. Через це до міста звідусіль з'їхалися фермери й гупали своїми грубезними саморобними чобітьми по нещодавно вибрукуваних вулицях.

Щоб ви знали, я ніколи не оминаю цирків – немає зручнішого місця, щоб закинути вудку в чужі кишені й трохи збагатитися фінансово. Тому ми винайняли дві кімнати в одній шанованій вдовиці на ім'я місіс Піві, а потім я відвів Руфа до крамниці готового одягу й перевдягнув його, наче справжнього джентльмена. Тепер він мав надзвичайно авантажний вигляд: картатий блакитно-зелений піджак, жилет кольору вичиненої шкіри, яскраво-червона краватка, а на додачу – найжовтіші в усьому місті чоботи.

Це був перший костюм, який Руфові довелося вдягнути за все життя. Досі він носив лише фланелеву сорочку й штани з домотканого полотна. А вже пишався він своїм новим оперенням, ніби вождь племені ігоротів новим кільцем у носі.

Того ж вечора я вирушив до цирку й розпочав неподалік від входу гру «у наперстки». Руф мав удавати приїжджого простака і діяти проти мене. Я вручив йому жменю фальшивих монет для ставок, а решту залишив у себе в спеціальній кишені – щоб виплачувати йому виграш. Не сказати, щоб я йому не довіряв: просто не можу примусити себе програвати, коли бачу на кону справжні гроші. Рука, бачте, не слухається.

Я поставив свій столик на видноті й почав демонструвати, як легко вгадати, під яким наперстком сховано горошину. Селюки скупчилися навколо мене й почали підштовхувати одне одного, під'юджуючи до гри.

Саме час було б з'явитися на арені Руфу – поставити дві-три дрібні монети, а заодно залучити до гри інших. Але де ж це мій свинокрад? Ні слуху, ні духу. Кілька разів його картатий піджак промайнув десь у далині: він стовбичив біля афішної тумби й витріщався на якесь оголошення, запихаючись льодяниками. Але до мене так і не підійшов.

Дехто з глядачів таки наважився поставити кілька доларів, але грати «у наперстки» без «верхового» – все одно, що рибалити на голий гачок. Довелося згорнути столик, коли в касі було лише сорок два долари, а розраховував я принаймні на двісті. Об одинадцятій я повернувся додому й заліг спати, сказавши собі, що цирк, мабуть, справив на Руфа таке сильне враження, що він зовсім про все забув. Тому я вирішив зранку прочитати йому докладну лекцію про основи нашого бізнесу.

Та не встиг Морфей прикувати мою голову до жорсткого узголів'я, як до мене долинув нелюдський лемент на кшталт того, що видає малий бешкетник, який наївся недостиглих яблук. Я підскакую, відчиняю двері, гукаю шановну вдовицю і, коли та виглядає зі своєї спальні, вимовляю:

- Місіс Піві, зробіть ласку, заткніть пельку вашому малюкові, щоб порядні люди могли спокійно відпочити.

- Сер, - відповідає вона. - У мене немає ніякого малюка. Це верещить свиня, котру дві години тому приніс до своєї кімнати ваш друг. І я також була б надзвичайно задоволена, якби ви самі заткнули їй пельку.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<https://www.litres.ru/o-genr/porosyacha-etika/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.